ePublishing
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας

Τόμ. 27 (2006)

Δελτίον ΧΑΕ 27 (2006), Περίοδος Δ'. Στη μνήμη του Νικολάου Β. Δρανδάκη (1925-2004)

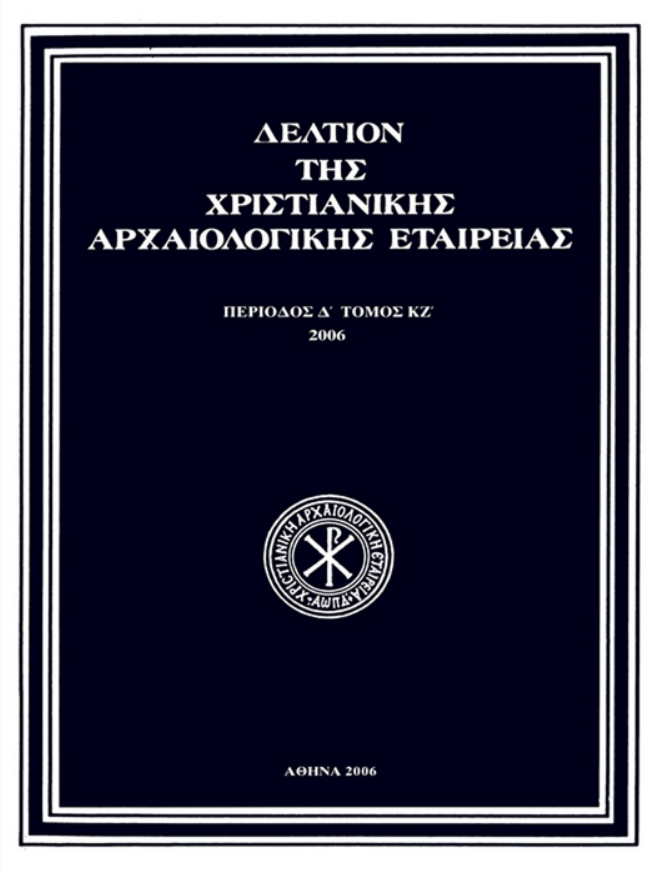

Άγνωστος τρουλαίος ναός στην Αθήνα

Τούλα Τ. ΚΑΛΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

doi: 10.12681/dchae.471

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΚΑΛΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ Τ. Τ. (2011). Άγνωστος τρουλαίος ναός στην Αθήνα. *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, *27*, 73–74. https://doi.org/10.12681/dchae.471

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Άγνωστος τρουλαίος ναός στην Αθήνα

Τούλα ΚΑΛΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

Τόμος ΚΖ' (2006) • Σελ. 73-74

ΑΘΗΝΑ 2006

www.deltionchae.org

Τούλα Τ. Καλαντζοπούλου

ΑΓΝΩΣΤΟΣ ΤΡΟΥΛΑΙΟΣ ΝΑΟΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Ο Γάλλος μελετητής Paul Durand επισκέφθηκε την τουρκοκρατούμενη Αθήνα τέσσερις φορές, κατά τα έτη 1839-1840, 1842-1843, 1847 και 1864.

Ο Durand είχε ιδιαίτερη ικανότητα στο σχέδιο και σε ποικίλες, πολλές άλλες δραστηριότητες, αν και γιατρός το επάγγελμα, στάθηκε πολύτιμος συνεργάτης του φίλου του μεγάλου γάλλου περιηγητή Didron και κατά τις κοινές περιηγήσεις τους σχεδίασε με θαυμαστό τρόπο την κατάσταση των ναών και τις τοιχογραφίες που σώζονταν σε αυτούς.

254 σχέδια του Paul Durand από τα ταξίδια του στην Ελλάδα, άγνωστο πώς, βρέθηκαν σε παλαιοπωλείο της Αθήνας, στα μέσα της δεκαετίας του 1980, από τον Μάνο Χαριτάτο που, στη συνέχεια, τα δώρισε στο Ε.Λ.Ι.Α., όπου μπορεί κανείς να τα θαυμάσει.

Ένα από αυτά τα σχέδια, που στο σύνολό τους προσπάθησα να μελετήσω στη διατριβή μου[1], δεν έχει την υπογραφή του Paul Durand. Ωστόσο, φέρει γραμμένο το τοπωνύμιο «Αθήναι». Τα άλλα στοιχεία που υπάρχουν στο σχέδιο, δηλαδή οι σημειώσεις σε γαλλική γλώσσα με το γραφικό χαρακτήρα του Paul Durand, μας διαβεβαιώνουν για τη πατρότητα του σχεδίου.

Το σχέδιο χωρίζεται σε δύο ανισομερή τμήματα. Στο ανώτερο διακρίνονται δύο λεπτομέρειες αγγέλων και ιδιόχειρες σημειώσεις για έναν τρίτο άγγελο, καθώς και μία λεπτομέρεια διακοσμητικού του ναού.

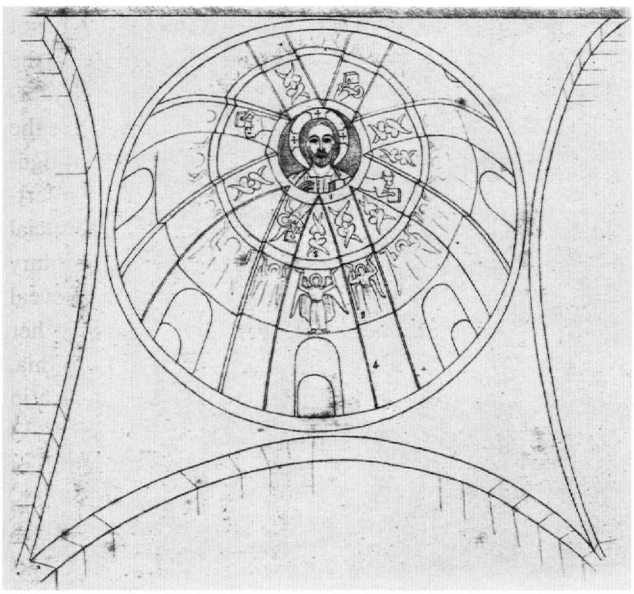

Εικ. 1. Σχέδιο τρουλαίου ναού στην Αθήνα από τον Paul Durand.

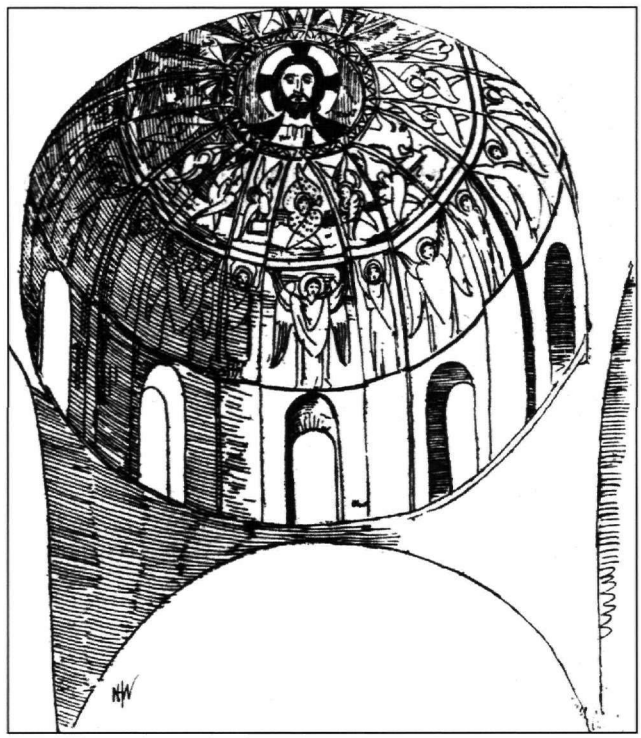

Εικ. 2. Σχέδιο του ίδιου ναού από τον T. J. Wilson σε αντιγραφή από τον N. H. J. Westlake.

[1] Στ. Καλαντζοπούλου, *Μεσαιωνικοί ναοί της Αθήνας από σωζόμενα σχέδια και σημειώσεις του Paul Durand* (διδακτ. διατρ.), Αθήνα 2002.

Στο κάτω τμήμα εικονίζεται ο τρούλος σταυροειδούς ναού με οκτώ νευρώσεις ορθογώνιας διατομής (Εικ. 1). Η στεφάνη του διατρυπάται από οκτώ τοξωτά παράθυρα που βρίσκονται στα ενδιάμεσα των νευρώσεων· επίσης διακρίνεται και ο τρόπος που κτίσθηκαν οι καμάρες του ναού.
Στον τρούλο εικονίζεται ο Παντοκράτορας με ένσταυρο φωτοστέφανο, ενώ γύρω του παρατηρούμε ζώνη με σεραφείμ και τα σύμβολα των τεσσάρων ευαγγελιστών. Τη ζώνη αυτή στηρίζουν άγγελοι με υψωμένα χέρια.
Την ίδια εποχή (1846-1847) ο περιηγητής T. J. Wilson σχεδίασε τον ίδιο ναό. Αργότερα, το 1905, ο N. H. J. Westlake αντιγράφει το σχέδιο του Wilson[2] (Εικ. 2). Το 1911 ο O. M. Dalton αντιγράφει τον Westlake και αναφέρει μάλιστα ότι ο ναός, τον οποίο κατονομάζει ως ναό του Σωτήρα, ήταν κατεστραμμένος[3].

Toula T. Kalantzopoulou

AN UNKNOWN DOMED CHURCH IN ATHENS

The French scholar Paul Durand visited Athens several times, in 1839-1840, 1842-1843, 1847 and 1864. In 1980, 254 drawings by him were discovered in an antique shop in the Greek capital. One of these has not been signed by Durand, but there are traits in the drawing that confirm his paternity.
Depicted in the lower part of the drawing is the dome of a cross-plan church, with eight ribs (Fig. 1). Represented inside the dome is Christ Pantocrator, surrounded by a zone with Seraphim and symbols of the Four Evangelists. The zone is upheld by angels with raised hands.
In the same period (1846-1847) the traveller T. J. Wilson drew the same church. His drawing was copied later, in 1905, by N. H. J. Westlake (Fig. 2). In 1911 this drawing was copied by O. M. Dalton, who mentions that the church was dedicated to the Saviour.

---

[2] N. H. J. Westlake, *History of Design and Mural Painting*, 97.
[3] O. M. Dalton, *Byzantine Art and Archaeology*, Oxford 1911, 248, 293, εικ. 153.